

ΕΚΔΕΚΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΖΩΡΖ ΠΕΤΙ

ΒΑΣΑΝΙΣΜΕΝΕΣ ΚΑΡΔΙΕΣ

ΤΑΝ ένα ψυχρό πρωί του Νοέμβρη. Σταχτιά σύννεφα σκέπαζαν τον ουρανό και η νιφάδες του χιονιστού μοζύ με τα μοραμένα κίτρινα φύλλα στροβιλιζόνταν στον αέρα δαιμονισμένα.

Η έξοχη ήταν ερημη. Μονάχα ένας νέος καλοντυμένος και ώμορφος με άδρα χαρακτηριστικά περπατούσε με το κεφάλι σκεπτό στην δεξιά του ποταμού 'Ωδ. Το βήμα του ήταν άσταθές και γλήγορο. Κοθε τόσο στεκόταν κ' έριχνε μία ματιά στα μολυβένια νερά του ποταμού, που κυλούσαν βουβί. Φαινόταν σό να είχε πάρει μία τρομερή απόφαση, που κάτι τον έμπόδιζε να την πραγματοποιήσει. 'Ανάμεσα στα γενομαμένα πλατάνια της άκροποταμιάς, που χυποούσαν μαυιασμένα τα κλωνάρια τους, ο άερας βογοούσε, στέναζε, μογγούριζε...

Σε μία στιγμή ο παρθένος έβεινος νέος κάνοντας πιο σταθερό το βήμα του, τραβήξε κατ' εθείσαν προς το ποτάμι, μά φτάνοντας στην δεξιά, στάθηκε πάλι απότομα και φώναξε:

— Όχι! 'Ας μήν το πάλι! Είνα άναυδου...

Καταβύθων από μεγάλη και αλόεσια ομογένεια της Γαλλίας ο Παύλος Σαρπλάυ— έτσι έλεγαν το νέο αυτό— πέρασε τα παιδικά του χρόνια στην έξοχη, στον κάμπου αετό, που τον ποίει ο ποταμός 'Ωδ. Ο πατέρας του, ο μαρκήσιος Σαρπλάυ, ήταν άνθρωπος έξαιρετικά κοσμοαγάπητος και ή μητέρα του έθεωρείτο ως άγια γυναίκα για τα καλά που έκανε στους φτωχούς. Η άδελφή του Παύλου ή Μαγδαληνή Σαρπλάυ, μά χαριτωμένη κοπέλλα, είχε φιλενάδα που σωματίωτρα τή Λαύρα Ρουσό, την ώμορφότερη κόρη της περιφερείας.

Διασπέντε χρονών ο Παύλος και ή Λαύρα αγαπήθηκαν μ' όλη τή φλόγα του έρωτος τής ηλικίας αυτής. Οι γονείς τους έβλεπαν με συμπάθεια το άγγα και τρυφερό τους ειδύλλιο και είχαν αποφασίσει να τους παντρεύουν όταν θα μεγάλωναν. Μά όστερα από λίγα χρόνια ή δυο οικογένειες, που ή βίλλες τους ήταν πολύ ποντά, έκοψαν κάθε σχέση μεταξύ τους. Ο κόμης Ρουσό και ο μαρκήσιος Σαρπλάυ από κάποια δέσημαντη άφορη έ έγιναν οι πιο θανάσιμοι έχθροί.

'Υστερ' απ' αυτό, ήταν απαγορευμένο πάλι στον Παύλο και στη Λαύρα να συναντηθούν και τή κόρη του πατ' δεν θα μπορούσε ποτέ να επιτρέψη τήν ένωση της με τον Παύλο, το γυίο του πιο μισητού έχθρου του. Τρία δόλοληρα χρόνια πέρασαν κ' ή Παύλος δεν είδε ούτε μία φορά τήν αγαπημένη του. Η κοπέλλα μέρα με τήν ήμερα έβλεπνε. Τα δορομάγυλλα της άρχισαν να χλωμαίνοντα και να μαραινόνται. Ο Παύλος έχασε κ' αυτός τήν παλιά του χαρά το μέταπό του που άλλοτε ήταν ολοφάνεο, το τσίμαζε τώρα ή σκοτεινάδα της λύπης. Ο νους του πετούσε πάνω στη Λαύρα και ή συλλογή της του αγύοργου τήν καρδιά. Κάθε φορά που άντικρίζε από μακριά τους ψηλούς πύργους του Ρουσό, ή ματιά του άγγιζε και το πρόσωπο του μορξουδταν από φεβρονοές σπασμοούς. 'Ωστόσο ήταν βέβαιος ότι ή Λαύρα τον αγαπούσε. Μία μέρα ή Μαγδαληνή σκέφτηκε να μαλακώσει σάπως τή θλίψη του άδερφου της. Ντόθηκε άνδοπαλός κ' έτσι μπόρεσε να μητ ή βίλλα του Ρουσό, να ίδη τή Λαύρα και να τήν άδηγήσει στο κάμπο κρυφό μέρος στο δάσος, όπου τήν περίμενε ο Παύλος. Όταν οι δυο αγαπημένοι άντικρούστηκαν, έπεσαν ο ένας στην άγκαλιά του άλλου. Φιλιούσαν και έβλεπαν άκράτητοι. Πολλές φορές συναντήθηκαν μ' αυτό τον τρόπο, μά στο τέλος ο πατέρας της Λαύρας ύποπτεύθηκε και κ' έστειλε τήν κόρη του σε μία μακρονή πόλι για να ξεχάση το φίλο της. Όταν τόμαθε αυτό ο Παύλος, λίγο έλειψε να τρελλαθή. Ολιμερίς γύριζε στους κάμπους και στην άκροποταμιά σάν τρελλός. Ο δικος του έλεσαν από τή θλίψη τους για το κατένημά του. Μετά λίγο καιρό τον Παύλο τον κάλεσαν στρατιώτη. Μονάχος του ζήησε κ' έλαβε μέρος στην έστρατεία του Τογυίνου. Πολέμησε σάν άληθινός ήρωας και πολλές φορές κινδύνεψε να σκοταθή. Η διαταγή συχνά άνάφερε τόνουα του και σάν έφτασε είκοσιπέντε χρονών έγινε άνδοπολοχαγός. Όλες αυτές ή περιπέτειες της έστρατείας και ή μάχη του μαλάκασαν πολύ τον έρωτικό του καιρό.

Όταν άγορίσε πάλι στη Γαλλία από τις άξενες χάρες τών ημιαγίων του Τογυίνου, καθός θυμόταν τα περασμένα, ή καρδιά του χυποούσε δυνατά. Σ' όλο έκείνο το μεγάλο ταξίδι από τήν Κίνα στη Γαλλία, έφεριε πάντα στο νου του όλα τ' αγαπημένα του πρόσωπα. που τα είχε άφησει εκεί μακριά στο γαλήνιο κάμπο του 'Ωδ. Ξεφάντα το μέταπό του σκοταίνιασε. Συλλογίστηκε ότι τρις δόλοληρους μήνες εκεί κάτω δεν είχε λάβει γράμμα από τους δικούς του. Μά ήσύχασος γιατί θυμήθηκε ότι πολλές φορές το ταχυδρομείο έπεφτε στα χέρια τών άγρίων Άναμωτών και ή σάεψη του ξαναγόρισε στα έρω-

τικά όνειρά του. Έβλεπε μέσα από το γαλανό κίμα να ύψώνεται σάν αϊθέρια όπτασία ή Λαύρα, να τον πλησιάζη, να ρίχνηται στην άγκαλιά του και να του λέει:

— Άχ! Παύλε. Ο πατέρας μου μαλάκασε πάλι. Έγιναν πάλι φίλοι με τον πατέρα σου κ' έτσι θα μπορούμε ν' αγαπιώμαστε έλεύθερα...

Χιονόλευμοι οι γλάροι βουτούσαν σ' άσημένα αϊδάμα που άνοιγε το πλοίο. Ο ουρανός ήταν ξάστερος σάν πρωτάλλινος καθαρέτης και ο ήλιος σκορπούσε πλούσια τα χρυσάγια του στη θαλασσα. Πέρα στις άκρογαλιές, τα βουνα είχαν τυυθή τις άνοιξάτιες φορησές τους και μοσκοβολήματα χλόης και λουλουδιών έφταναν ως το πλοίο.

Όταν ο Παύλος πάτησε τή γή της Μασσαλίας πήρε μία βαθιά άναπνοή. Έτρεξε άμέσως και τηλεγράφησε στους δικούς του είδοποιώντας τους για τον έρχομό του. Μετά δύο μέρες, βλέποντας πάλι ν' άπλώνεται μπροστά ο χαρούμενος κάμπος του 'Ωδ, ο Παύλος σλλογίζονταν με ποιά ύπερηφάνεια θα τον δέχονταν ο πατέρας του για τα ήρωικά του κατορθώματα και πόσα δάκρυα έθύζοναν ή μητέρα του και ή άδερφή του. Μά ποιά σαρακατική άγρονία της τύχης! Όταν έφτασε στο σπίτι του τον περίμεναν ή μητέρα του και ή άδερφή του συντριμμένες, μαρμαμένες και ντυμένες στα μαύρα.

— Μητέρα! άδερφούλα μου! φώναξε το παλληκάρι και ρίχτηκε στην άγκαλιά τους.

Όταν πέρασε ή πρώτη συγκίνηση, ή Μαγδαληνή διηγήθηκε στον Παύλο τή σπαροκλή ιστορία του πατέρα της. Ο κόμης Ρουσό βοήθε κάποια άφορη και τον κάλεσε σε μονομαχία. Στην μονομαχία αυτή, ο Ρουσό χυποήθηκε έλαφρά στον ώμο, μά ο πατέρας της έπεσε κάτω νεκρός, χυποημένος στην καρδιά. Με τα μάτια πλημμυρισμένα από τα δάκρυα, ή Μαγδαληνή κύταζε πότε τή μητέρα της πότε σάψιζε το κεφάλι βουρ, χυποημένη τόσο άλύπητα από τή Μοίρα και πόσο κόν άδερφου της. Τα μάτια του Παύλου όστερα φώνα, τρυχιζε βουβή τα δόντια του και με χέρι που έτραψε βαστούσε τή λαβή του σπαθιού του.

— Και ή Λαύρα; ρώτησε σε λίγο, άγνοώντας.

Η Μαγδαληνή έδοκυψε το κεφάλι της χωρίς να πείη τίποτε.

— Και ή Λαύρα; ξαναρώτησε ο Παύλος.

— Τή Λαύρα, άπάντησε άγα ή Μαγδαληνή, τήν άνάγκασε ο πατέρας της να παντρευτίνή. Μήν της κοιμώθηκε, Παύλε. Είνα άρρωστη βαρεια και σε λίγο καιρό θα πεθάνη από τόν παύμο της. Μονάχα κ' έδωνα ήθελε να ζήση...

Ένα μαύρο σύννεφο σάεσπε τα μάτια του νέου. Τρίλιες και παρά λίγο να σφρασιθή κάτω. Η μητέρα του και ή άδερφή του τον άγκάλιασαν και του θύμισαν πως είχε ίση ύποκριση με τή τή κ' αυτές.

Η συμφορ ά είχε άπλώσει τα μαύρα φτερά της άπάνω από το δυο μέγαρο του Σαρπλάυ και του Ρουσό.

Σε λίγους μήνες ο θάνατος χτύπησε και τήν πόρτα του Ρουσό. Ήταν ένα ψυχρό και θλιμμένο πρωί του Νοέμβρη, που ο άερας άλχυτοούσε στα δέντρα και ουρλιάζε σάν πεινασμένος λύκος, που χυνοιφάβει και φύλλα ξερά στροβιλιζόνταν δαιμονισμένα. Η Λαύρα με τις τόσες χάρες κ' όμορφες πέθανε. Το μοσκομύριτο τουαντάφυλλο έγειρε το κεφάλι του από τή λύπη και μαράθισε. Η τελευταία της άγωνία βάσταξε μονάχα λίγες στιγμές. Μόλις αρρώφτασε και είπε με φωνουλά, που όλο έβριζε:

— Παύλε, σ' αγαπώ. Πάω στο ταξίδι τ' άγύρισσο, όπου με λαχτάρα και άγωνία θα σε περιμένω.

Τά θετα μάτια της ψυχοβατίλεψαν και ή γαλήνη του θανάτου άπλώθηκε στο κίμαρομένο πρόσωπό της.

Έκείνο το έβλο χειμωνιάτικο πρωί, που τα σπένια ήταν κατάλευκα κ' οι άνθρωποι ζεσταίνονταν ποντά στο τζάκι τους, όπου χαρούμενη φωτιά φούσκεται και γέμισε τα δωμάτια με τή ζεστή σέλογια της, ο Παύλος άπελιπομένος τρυβούσε τήν ερημιά. Παρπατούσε στην άκροποταμιά σκεματώντας κάθε λίγο και ρίχοντας μία ματιά στα θαλά κίματα του ποταμού. Σε μία στιγμή άφησε τον πόνο του να ξεσπάσει σ' ένα αδάκασσο άναφυλλήτο και χάθηκε μέσα στο δάσος, στο έβλο δάσος που λίγο χρόνια πριν πήγαινα ή Λαύρα κρυφά μαζί με τή Μαγδαληνή να τον βρουν. Ο άερας μόνιαζε μέσα στα δέντρα, που βογοούσαν κ' έτριζαν. Έβδ ο Παύλος άφήσε έλεύθερο το βόγγο του. Βογοούσε σάν το λαβωμένο κινετόρι κ' ο άερας έπαιρνε το βόγγο

ΟΙ ΜΑΣΤΙΓΕΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

Η ΤΡΟΜΕΡΑ ΠΑΝΩΛΗΣ ΤΗΣ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ

Η επιδημία εξαπλώνεται στο Λίε και στην Τουλόν. Η ταγή των νεκρών. Οι σύλλογοι των μετανοούντων. Τα «κεράκια». Όπου οι φυλακισμένοι μεταβιβάζονται σε νεκροθάφτες. Μία πόλις στη διάθεση των κκοκέρων. Άσθενείς που θάπτονται ζωντανοί! Μία άπεριγράφητ εικόνα φρικτής! Άπολύσεις και έργα μπροστά στο θάνατο! Όπου πεθαίνουν χίλιοι άνθρωποι την ημέρα. Γλέντια, γύμοι και διασκεδάσεις, κτλ. κτλ.

Στο προηγούμενο φύλλο είδαμε τη μεγάλη καταστροφή που έπεσε στη Μασσαλία ή πανώλη: το παλοπαιό του 1720. Παρ' όλη όμως τη στρατιωτική ζώνη με την οποία είχε αποκλεισθή η πανολόβητος πόλις, ή τρομερή επιδημία απλώθηκε και στη γειτονική πόλη του Λίε και στην Τουλόν.

Στις πόλεις αυτές μόλις προσεβάλλετο κανείς από την πανώλη εύθως τον έφεραν και τον έβαναν στο νοσοκομείο. Μά ήταν τότε ή σφαγή των άσθενών ανά νοσοκομείο, όπως από τους όπια χιλιάδες πανολόβητος που έβλεπόμεναν σ' αυτά, οι πεντακάσι μόνον έσώθηκαν. Στην Τουλόν μεταχειρίσθηκαν μ' έν' άλλο σύστημα άπονομήσεως. Όποιο άρρώσταινε, έπειδή τ' ένοσομα μετ' είχαν γερσίση, ύποχρεωνότανε να μνήν αποκλεισμένος στο σπίτι του, μαζύ με όλους τους άλλους συγκατοίκους του, γερούς και άρρώστους.

Και στη Μασσαλία όμως ή πανώλης εξαπολουθούσε έν τώ ματαζύ να κινή θρασύ. Ήσαν διό τόσο πολλοί νεκροί ώστε ή ταφή τους ήταν τό μεγάλο πρόβλημα που άποασχολούσε όλους. Οι πολυάριθμοι τότε σ' όλη τη Γαλλία σύλλογοι των μετανοούντων, των όποιων τα μέλη, γιά να συγχωρεθούν οι άμαρτίες, έθωβαν τους νεκρούς, δέν έπαροθον γιά τη δουλειά αυτή. Χρειάσθηκαν να έπείθον οι ιερείς και να έκλιπαρήσουν, πάποτε μάλιστα και ν' απειλήσουν ότι θα μείνον αλώγια παλασμένους, τους άθροπούς του λαού, γιά ν' άποφασίσουν πολλοί άν' αυτούς να αναλάβουν καθήκοντα νεκροθάφτων. Ο κόσμος όμως άσπαστο αίσθανότανε τέτοια άποστροφή προς τους χρήσιμους αυτούς άνθρωπούς, ώστε τους καταρίετανε σαν τον ίδιο το θάνατο και τους άποκαλούσε κοράκια. Άλλά και τα «κοράκια» αυτά διό γλύσκταν από την τρομερή άρρώσταινα. Τότε θέλοντας και μή, ή αρχή των πανολόβητων πόλεων κατέργησαν στους φυλακισμένους. Έπειδή όμως δέν ύπηχε καμιά στρατιωτική δύναμη (γιατί ή φρουρά άπ' τό φρόβ, είχαν κλεισθή στους στρατώνες) ήταν άδύνατον να έπιτηρηθούν οι έμπιόνονοι αυτοί άνθρωποι. Και έτσι ή Μασσαλία ίδίως, όπου ήταν πολλοί οι φυλακισμένοι, εύρήθηκε έπιτεθόμένη σ' ένα κακό μεγαλειότερο ίσω: κι' από την πανοκία. Όλοκληρή ή πόλις ήταν στη διάθεση των καταδικασών, οι όποιοι έβχαν τό δικαίωμα να μπαιόνουν παντού. Ποιός θα τους έμπόλιζε; Μαζύ με τα πτώματα που έφεραν γιά να τα θάψουν, έβλεβαν και ότα εύρισαν μπροστά τους. Οι πανολόβητος τους φοβόντανε περισσότερο από την πανοκία. Σχεμά έβερναν γιά θάψιμο άθροπούς που δέν είχαν άέμνη πεθάνει. Κάποιοι μάλιστα που τον έβησαν διά της βίας να τον θάψουν, έφώναζε: «Περιμένετε λίγο να πεθάνω!» Μά όπνοι του άποκρίθηκαν: «Άν τους περιμένουμε όλος να πεθάνουν, διό θαζαμε κανέναν γιά θάψιμο!»

Στη Μασσαλία οι νεκροθάφτες έσέρναν τους νεκρούς με ταγκιέλια. Στην Τουλόν, τους πετοούσαν άν' τα ισραθάφια των σπειόνων με τό κεφάλι προς τα κάτω, μέσα στο κάρρο που περιμενε από κάτω!

Όπως συμβαίνει πάντα σε τέτοιες περιστάσεις, μπροστά στον μεγάλο κίνδυνο, έβησαν όλα τα ένστικτα του έρωτος και της ήθονης. Η ββαλιότης του πορσεχούς θανάτου έσπρωχνε τους άθροπούς: στην άπόλαυση. Η γυναίκες είχαν χάσει κάθε νεροπή, και ή καλόγρησ, άλλοίμονο!... είχαν μεταβάλλει τα μονοστήρια σε σπίτια διασκεδάσεως!... Άλλά και οι γιαιτροί έβκαν τα πιο τερατόδη όργια τα όποια μπορεί κανείς να φαντασθή. Τίποτε δέν τους σταματούσε. Ούτε ό κίνδυνος, ούτε ή ήλιξη, ούτε ή άκαθαρσία, ούτε και αυτή άκόμη ή ρυθική της άποσυνθέσεως που ανάβηαν ή έκομωθάνατες γυναίκες. Τόσο δυνατά είχαν ξεπνήσει μέσα τους τα κτηνώδη τους ένστικτα!

Στην Μασσαλία την 2 Σεπτεμβρίου ένας δυνατός άνεμος άπο

του τόν άπελισμένο και τον έφεραν ως τον κάμπο. Ύστερα γύρισε, πέρνοντας πάλι την άεροποριά του «Ωδ. Οι λυγροί τον έπνιγαν στο λαϊμό. Στάθηκε στην όχθη. Τα κύματα του ποταμού κυλούσαν παραλινεύοντας τό ένά τό άλλο. Κάτι σφαιρογούριος, ορθόσως με βία μέσα στο μυαλό του και σε μια στιγμή, χωρίς να τό παλοσολογιστή τί έβανε, πήδησε άποσυνεσκά μέσα στο ποτάμι. Τα κύματα του ποταμού πάφασαν μ' άφήσαν ένα γουρνούρισμα χορτασμού.

Μανιασμένα ό βοριάς πέρα στο βάθος ούρλιαζε σαν πειναρμένος λύκος μ' όλο χόρτσιν, χόρτσιν και στροβιλίζονταν στον άέρα χιονοειφίδες και φύλλα έσρά.

Ζώρς Πετι

τελείωσε όσους σιγοπέθαιναν σφρασμένοι στους δρόμους. Άπ' τη μέρα εκείνη, οι θάνατοι έκατοναπλασιάζονταν. Πέθαιναν χίλιοι άνθρωποι την μέρα! Οι νεκροθάφτες δέν ήζεραν πια τί να κίνου... Τά είχαν χάσει. Στην άπαισία τους άρριαν να βιάζον τις θύρες των έκκλησιών, τα κεντάφια και να ρίχουν παντού τα πτώματα άνακατωμένα με άσβέστη... Άλλους νεκρούς πάλι τους έριχναν μέσα σε κοινούς λάκους. Σ' λίγο όμως γέμισαν και αυτοί, τα πτώματα διό καθός άποσυνθέσαντο, φούσκωναν και έεχιζάνταν έξω άν' αυτούς! Οι νεκροθάφτες έφραγαν έντρομοι, άλλ' άτοχός βρόθήμε τότε ένας γενναίος δημοτικός άρχοντας, ό Μονοκέ, ό όποιος βοηθούμενος από μερικά στρατιώτες, που τράπησαν: να του άρνηθούν τη θούήτά τους, καταρώσως να σκεπάσι τους τρωμερούς αυτούς λάκους.

Όσοόσο, πάνω σ' ένα άνοιχτό μέρος της πόλεως, βρισκότουσαν πρό τριών εβδομάδων, δύο χιλιάδες πτώματα, πετούμενα τό ένα πάνω στο άλλο, που είχαν έντομαεξύ μεταβληθεί σ' ένα σαπιμένο σάρκινο κολλά. Πώς να έθάπτοντο όλ' αυτά τα πτώματα, και ποιός μπορούσε να πλησιάση την ρευστή αυτή ούρη!

Και γι' αυτό όμως βρόθήμε ό σωτήρας. Ο ιαπότης Ρόζ ήζερν ότι τα παλιά φρούρια της πόλεως ήταν ποφία ως την έπαρνια της θαλάσσης. Διέταξε λοιπόν να τα τροπήσουν και με έσπει καταδικασούς και άλλους τάσους στρατιώτες έφρξε να δύο χιλιάδες πτώματα μίσ' στην ύψαινη έβασσο. Έβνοείται ότι όλοι όσοι έπήσαν μέρος στο σωτήριο αυτό έργο, πλήχσαν με την ζήτη τους την άθεσσία τους, έσως του ίπποτου Ρόζ και δύο τριών άλλων οι όποιοι, ως έκ θαύματος, δέν άπέθαναν.

Άπ' έβεινη την ημέρα άρχισε να ύποχωρή ή πανώλη: Οι δρόμοι έπαροθίσθηκαν. Ο στρατιωτικός διοικητής, ό στολιμένος από τό Παρίσι, συνενετώσθη στα χείρα του της έσοσίας, έβραλε λίγη τάξη στην πόλη και άνάγκασε τους δικαστές και τους ύπαλλήλους να έπιτερήσουν και ν' αναλάβουν τα καθήκοντά τους.

Άλλά και τα φρούρια άρχισαν ν' άφθοσόν. Στάρα έβησαν από παντού, τόσο πολύ ώστε οι Μασσαλιώτες βρόθήμαν στην άνάγνη ν' άρνηθούν έβεινο που τους έστειλε ό Πάπας. Ο τρωητής με τις άναθυμιάσεις του μούσου και με τη σματική και ψυχική κούσση που φέρνει, έβικμε μεγάλο καλό. Και τότε μέσ' στο τρωμερό έβεινο πέθος, άρχισ' ένα άπέραντο γλέντι: γιορτές, συμπόσια, γύμοι, τίποτα δέν έλειψε. Κορίτσια βουτηγμένα στα μαύρα από τό πέθος των δικών τους που πέθαναν, παντρευόντουσαν, και άλλα που άν δέν πέθαιναν οι δικιοι τους, θα ήταν άδύνατο να πάρουν έβεινούς που άγοπούσαν, μόνο κι' έλάθηρα πια, τους παντρεύονταν.

Τότε έγινε και ό έπίσημος έξορκισμός, τό άνάθεμα και ή κήρυξις του πολέμου κατά της πανώλης: στην όποία άνηγορευθή γιά πάντα να ξαναοική στη Μασσαλία! Τόν έξορκισμό αυτό τον έβικμε ένας πομπίος Μασσαλιώτης ήθοποιός στο μαμπαναριό της ύψηλότερης έκκλησίας της πόλεως.

Αυτό όμως δέν έμπόλισε την τρομερή άρρώσταινα να ξαναοική έπειτα από λίγα χροόνα.

ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΟΥΛΟΙ ΤΩΝ

Σεάς άρχαίος Άθήνας και τα περίχωρα, κατά την έποχή της άμης των, ύπηρχαν άπάνω από σαράντα χιλιάδες δούλοι. Οι δούλοι αυτοί όχι μονάχα δέν έβαναστάσαν ποτέ έναντιον των κυρίων των, όπως συνέβαινε άλλοι, διό μονάχα δέν τους έγκατέλειψαν γιά να φύγουν, άλλ' ήσαν και τόσο άφοσιωμένοι, ώστε έλεγαν: «Ο δούλος γιά τό δεσποή του όφείλει να είναι ότι το σωμα γιά την ψυχή». Έβνοείται ότι και ή συμπεριφορά των Άθηναίων άπέναντι των δούλων, ήταν συμπεριφορά ως προς άνθρωπούς και όχι ως προς κτήνη.

